Одеська обласна організація

ПРОФСПІЛКА
ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Інформаційний бюлетень

№45

жовтень 2021 р.

Матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань

Матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань

Право на матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань, визначене законодавством, є у держслужбовців і посадовців держорганів, органів місцевого самоврядування (ОМС), обслуговуючі робітники держорганів і ОМС, військовослужбовців, працівників сфери культури, педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників, а також медиків.

У таблиці вказано, яким може бути розмір матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань для тих чи інших категорій та нормативні документи, які врегульовують це питання.

БЮДЖЕТНИКИ, ЯКІ МОЖУТЬ ОТРИМУВАТИ МАТЕРІАЛЬНУ ДОПОМОГУ НА ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ ПИТАНЬ		
Категорія працівників	Розмір	Підстава
Педагогічні, наукові та науково-педагогічні працівники	Не більше одного посадового окладу на рік (у межах фонду оплати праці), крім матеріальної допомоги на поховання	Ч.8 ст.61 Закону «Про освіту» віл 05.09.2017 р. №2145, пп.5 п.4 наказу МОН від 26.09.2005р. №557
Решта працівників бюджетних установ	Не більше одного посадового окладу на рік (у межах фонду оплати праці), крім матеріальної допомоги на поховання	Пп.6 п.4 постанови КМУ від 30.08.2002р. №1298
Працівники сфери культури	До одного посадового окладу на рік (у межах фонду оплати праці)	Ч.3 ст.29 Закону «Про культуру» від 14.12.2000р. №2778; пп.3 п.2 постанови КМУ від 09.12.2015р. № 1026
Медики	Не більше одного посадового окладу на рік (у межах фонду оплати	П.5.11 Умови оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соцзахисту населення, спільний наказ

	праці), крім матеріальної допомоги на поховання	Мінпраці, Мінсоцполітики і МОЗ від 05.10.2005 №308/519
Посадовці ОМС	Не більше ніж середньомісячна зарплата працівника ОМС на рік (у межах фонду оплати праці),	Пп.3 п.2. і п.6 Пост №268
Обслуговуючі робітники ОМС	Не більше ніж середньомісячна зарплата працівника ОМС на рік (у межах фонду оплати праці), крім матеріальної допомоги на поховання	П.2.2. Наказу Мінекономіки від 23.03.2021 р. №609

Щодо сумісників. Якщо особа працює за сумісництвом (внутрішнім чи зовнішнім), то з нею укладається окремий трудовий договір, тому і допомогу вона отримує на загальних підставах. Виплати здійснюються за відпрацьований час за передбаченими складовими оплати праці (лист Мінпраці від 16.03.2010 № 278/13/84-10). Тож сумісник має право отримувати таку матеріальну допомогу, а якщо він внутрішній сумісник — то й за обома посадами. Однак керівник установи може обмежити суму такої допомоги, так як виплата не є обов'язковою й здійснюється у межах наявних коштів.

Що таке соціально-побутові питання?

Матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань не в усіх описаних згаданих вище нормативних документах виділяється саме під таким терміном. Частіше вживається більш загальний – матеріальна допомога. Так маємо таке:

- "матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань" – у держслужбовців, посадовців держорганів і ОМС, працівників органів культури, військовослужбовців, педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- просто "матеріальна допомога" – у робітників держорганів і ОМС, медичних працівників, педагогічних, наукових, науково-педагогічних працівників.

Законодавством не уточнюється наповнення "соціально-побутових питань". Однак ще слід звернути увагу на формулювання колективного

договору, адже там види матеріальної допомоги, які можуть надаватися працівникам, можуть уточнюватися та деталізуватися підстави надання.

Матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань НЕ належить до складових заробітної плати

Очевидним є те, що матеріальна допомога – це ширше. Окрім вирішення соціально-побутових питань до матеріальної допомоги ще й входить матеріальна допомога на оздоровлення з зовсім іншими правилами надання. Це різні за суттю та правилами нарахування виплати. Так, відмінності такі:
- матеріальна допомога на оздоровлення в бюджетній установі надається на постійній основі всім працівникам в "автоматичному" режимі, тобто без їх заяв. Це частина зарплати за п. 2.3.3 Інструкції зі статистики зарплати від 13.01.2004 р. № 5 (далі – Інструкція № 5). Оподатковується така допомога однаково з рештою заробітної плати працівника;

- матеріальна ж допомога на вирішення соціально-побутових питань – надається окремому працівнику на підставі його заяви, але за власним рішенням керівника. Вона не входить до заробітної плати за Інструкцією № 5, хоча й виплачується за рахунок фонду оплати праці установи.

Матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань може не мати цільового характеру, а тому не потребує підтвердних документів, окрім заяви працівника. Це головне, що відрізняє її від інших видів матеріальної допомоги

Крім цих є ще два види матеріальної допомоги:

- матеріальна допомога на лікування та медобслуговування – вона надається теж за заявою працівника, але він має надати не просто заяву, а підтвердні документи щодо її необхідності. Вона має оподаткування (див. нижче) ;

- матеріальна допомога на поховання – теж однієї заяви замало. Необхідне свідоцтво про смерть. Зверніть увагу, що подана допомога згадується у виключеннях, тобто за рахунок коштів бюджетної установи не надається (див. таблицю вище). Справа в тому, що є однойменна допомога за рахунок ФСС, тому законотворці обмежили подвійне витрачання бюджетних коштів з цього приводу.

Отже, головна відмінність вищезгаданих видів матеріальної допомоги – це наявність цільового призначення виплачених коштів працівнику. Натомість матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань підтвердженого цільового призначення може й не мати – працівник пише заяву, отримує допомогу й не зобов'язаний подавати якісь підтвердні

документи щодо цілей витрачання отриманих коштів. Однак краще все ж таки подати, якщо такі документи є.

Особливості нарахування матеріальної допомоги на вирішення соціально-побутових питань

Матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань має такі особливості:

- це необов'язкова виплата та обмежується фондом оплати праці установи, який передбачений кошторисом установи. Допомогу можна виплатити лише, якщо є ресурси на виплату зарплати, у т.ч. посадових окладів, надбавок за ранг, усіх інших надбавок і доплати. Сума допомоги може бути й менша за заявлену, наприклад меншою за оклад (лист Мінсоцполітики від 21.07.2015 р. № 409/13/116-15). Рішення про її надання/ненадання приймає керівник. У випадку з військовослужбовцями можуть бути обмеження і з боку Міноборони;
- вагомість підстав для надання допомоги оцінює керівник. Виняток – у колективному договорі прописані конкретні випадки надання такої допомоги;
- вона не входить до зарплати, що впливає на її оподаткування та відображення у звітності, зокрема у статистичному Звіті з праці (п. 3.4 та п. 3.31 Інструкції № 5) та об'єднаному Зарплатному звіті з ЄСВ;
- матеріальна допомога педагогічним, науковим та науково-педагогічним працівникам надається за рахунок власних коштів відповідно до п. 8 ст. 61 Закону України «Про освіту». ***Згідно з п.15 ст.2 Бюджетного кодексу України власні надходження – це кошти, отримані в установленому порядку як плата за надання послуг, виконання робіт. гранти. дарунки та благодійні внески, а також кошти з реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності;***
- відповідно постанови КМУ №1298 від 30.08.2002р. у разі економії фонду оплати праці;
- відповідно до пункту 3 Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015р №6, невикористані залишки освітньої субвенції можуть спрямовуватися на надання педпрацівникам матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань;

- матеріальна допомога держслужбовцям зафіксована у розмірі середньомісячної зарплати п. 2 Порядку № 500. Менше чи більше бути не може (роз'яснення у листі Мінсоцполітики від 07.10.16 р. № 1383/13/84-16).Однак, вона може взагалі не надаватися – керівник має право відмовити. Аналогічно з працівниками держорганів і ОМС (див. таблицю вище). Однак вона може взагалі не надаватися керівник має право відмовити;

- якщо держслужбовець був переведений з одного держоргану в інший, то матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань виплачуватися лише в разі, якщо за попереднім місцем роботи в тому році, в якому здійснено переведення, держслужбовець її не отримував. Це випливає з того ж п. 2 Порядку № 500, де сказано – «раз на рік» і це загальна норма незалежно від того, де працює держслужбовець;

- матеріальна допомога надається незалежно від стажу роботи працівника, у т.ч. й новоприйнятим працівникам. Обмежень з цього приводу бути не може. Однак по новоприйнятому слід з'ясувати, що не було такої допомоги протягом року на попередньому місці роботи, якщо це теж було у бюджетній установі.

Підстави та умови надання матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань

Щоб отримати допомогу, працівнику слід написати заяву на ім'я керівника, у якій викласти обставини — підстави для її надання. Такими підставами можуть бути:

- сімейні обставини (наприклад, одруження, народження дитини, переїзд);
- оплата лікування, оздоровлення дітей;
- поховання (виняток – робітники держорганів і ОМС, п. 2.2 Наказу № 609);
- інші причини (пожежа, стихійне лихо тощо).

Конкретних підстав надання матеріальної допомоги на вирішення соціально-побутових питань у нормативних документах немає, хоча вони можуть бути визначені колективним договором.Вагомість підстав визначає сам керівник.

Бухгалтер нараховує матеріальну допомогу лише після отримання наказу керівника (додаток 1)

Заяву має погодити головний бухгалтер (якщо є кошти) та керівник. Останній у разі згоди видає наказ про надання такої матеріальної допомоги.

Щодо ОМС, то для голів обласної, районної та районної у місті рад, їх заступників, а також сільських, селищних, міських голів – треба рішення відповідної ради (див. абз. 1 та абз. 2 п. 6 Постанови № 268).

Для керівних працівників ОМС для надання матеріальної допомоги необхідне рішення місцевої ради

Секретарям сільських, селищних, міських рад, заступникам сільських, селищних, міських голів, керуючим справами (секретарям) виконкомів, старостам – треба рішення сільського, селищного, міського голови (абз. 3 п. 6 Постанови № 268).

Як розрахувати матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань

Якщо мова йде про матеріальну допомогу у розмірі окладу, то тут все зрозуміло– беремо розмір окладу у місяці затвердження наказу (розпорядження) про надання такої допомоги. Також у наказі керівника може бути й менша сума.

Щодо середньої зарплати, то це питання врегульоване ч. 2 п. 8 Порядку обчислення середньої зарплати, затвердженого по КМУ від 08.02.1995 р. № 100 (далі – Порядок № 100). Алгоритм наступний:

- визначити середньоденний заробіток за 2 місяці за правилами абз. 1 п. 8 Порядку № 100. Ці 2 місяці беруться попередні до місяця наказу (розпорядження) про надання допомоги;
- визначити середньомісячне число робочих днів у розрахунковому періоді. Для цього потрібно взяти загальну кількість робочих днів за останні 2 місяці за графіком роботи установи та поділити на 2 (абз. 3 п. 8 Порядку № 100);
- перемножити середньоденний заробіток та середньомісячне число робочих днів.

На розмір матеріальної допомоги держслужбовців, працівників держорганів і ОМС впливає зарплата за 2 попередні місяці

Строки нарахування матдопомоги також не визначені, оскільки ця виплата не є обов'язковою. Певний строк може бути визначений у колективному договорі чи рішенні керівника. Як правило, виплата допомоги відбувається у найближчий день виплати зарплати.

Підвищення окладів і матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань

Якщо працівник уже отримав матеріальну допомогу на вирішення соціально-побутових питань, а потім сталося підвищення окладів, то перераховувати матеріальну допомогу у бік збільшення зовсім не обов'язково, адже допомога може бути й менша посадового окладу.

Обов'язку перерахунку уже виплаченої матеріальної допомоги при збільшенні окладів немає.

Однак донарахувати різницю можливо – якщо буде окремий наказ з цього приводу керівника. Наприклад, працівник отримав матеріальну допомогу у

листопаді 2021 року 6461 грн, а потім у грудні 2021 року сталося підвищення окладу до 7001 грн і окремим рішенням керівника йому донарахували різницю – 540 грн.

Оподаткування матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань

Оподатковуємо матдопомогу зважаючи на те, що вона не входить до зарплати, тобто є нецільовою благодійною допомогою з точки зору ПКУ:
- ПДФО та військовий збір не стягуються у межах суми допомоги, що сукупно за звітний рік не перевищує граничного розміру доходу за пп. 169.4.1 ПК (для 2021 року – 3180 грн). У Додатку 4ДФ Податкового розрахунку ця неоподатковувана частина відображається за кодом ознаки“169”;
- сума перевищення оподатковується ПДФО 18% та військовим збором за ставкою 1,5% (пп. 1.7 п. 16-1 підрозд. 10 Перехідних положень ПКУ). У Додатку 4ДФ Податкового розрахунку це може бути код “127”. Податкова соціальна пільга на суму допомоги не застосовується, так як це не зарплатна виплата;
- ЄСВ із допомоги не нараховується, оскільки вона не є частиною зарплати за Інструкцією № 5. Також вона вказана у п. 14 розділу І Переліку виплат, на які не нараховується ЄСВ з постанови Кабміну від 22.12.2010 р. № 1170(далі – Перелік № 1170). У Додаток Д1 Податкового розрахунку інформацію про неї також не вносять.
Код економічної класифікації видатків бюджету для матеріальної допомоги – “2111” (див. Інструкцію Мінфіну від 14.01.2011 № 11). Як надавати матеріальну допомогу на оздоровлення

Матеріальна допомога на лікування замість вирішення соціально-побутових питань

Зверніть увагу, що якщо працівнику матеріальна допомога все ж таки потрібна на лікування (себе чи членів сім’ї першого ступеня споріднення), то є ще один варіант – оформити такі кошти не як матеріальну допомогу на вирішення соціально-побутових питань, а саме як матеріальну допомогу на лікування та медобслуговування. Звичайно, якщо це дозволяє **колективний договір.** Тоді можна буде зекономити на податках, адже така допомога у повній сумі не оподатковується ПДФО та ВЗ (пп. 165.1.19 ПКУ, п. 161 підрозд. 10 Перехідних положень ПКУ), не обкладається ЄСВ (п. 14 розділу І Переліку № 1170). Єдине, що у такому разі потрібно належно документально оформити:

- у заяві визначити мету – допомога на лікування;

- до заяви докласти будь-які підтвердні документи, які здатні підтвердити цільовий характер допомоги. Наприклад, договір про лікування, медичний висновок про необхідність лікування, виставлений рахунок на оплату лікування, уже оплачений рахунок тощо. Такі вимоги є у роз'ясненні ДПС ЗІР 103.15.

Документи потрібні для оподаткування. Якщо їх немає, або допомога потрібна родичам другого ступеня споріднення – можна оформляти як звичайну матеріальну допомогу на вирішення соціально-побутових питань.

Незважаючи на те, що допомога на лікування не оподатковується, у Додатку 4ДФ Податкового розрахунку її все ж таки слід показати під ознакою доходу "143". Щодо Додатку Д1 Податкового розрахунку, то вона також там не наводиться, так як не входить до бази ЄСВ.

Однак якщо сума допомоги в межах 3180 грн у 2021 році, то ніякого значення в оформленні того, чи іншого виду допомоги немає, адже оподаткування буде однакове, обидві допомоги не входять до складових зарплати.

Якщо працівнику треба гроші на лікування – може бути кращим оформити дані кошти як матеріальну допомогу на лікування та медобслуговування* (*наказ додаток 2).

Приклади нарахування матдопомоги на вирішення соціально-побутових питань

Приклад 1 (за посадовим окладом). Працівнику університету на його прохання вирішили надати матеріальну допомогу у травні 2021 року в розмірі посадового окладу 6461 грн (14-й тарифний розряд ЄТС). Оподаткування матеріальної
допомоги: перші 3180 грн не оподатковуються;
ПДФО = 0,18 × (6461 – 3180) = 0,18 × 3281 = 590,58 грн;
ВЗ = 0,015 × (6461 – 3180) = 0,015 × 3281 = 49,22 грн;
ЄСВ – не нараховується. до виплати: 6461 – 590,58 – 49,22 = 5821,20 грн.

Приклад 2 (за середньою зарплатою). Працівнику виконавчої служби ОМС на його прохання вирішено надати матеріальну допомогу у травні 2021 року. Він має доходи за попередні 2 місяці (березень-квітень 2021 року) у розмірі 14500 грн. Фактично відпрацьовані робочі дні у березні-квітні 2021 – 36 робочих днів. Розрахунок матеріальної допомоги:
- середньоденна зарплата = 14500 грн /36 роб. днів = 402,78 грн ;
- кількість робочих днів у березні-квітні 2021 (норма) = 22+18 = 40;
- середньомісячна кількість робочих днів у розрахунковому періоді = 40/2 = 20;
- сума матеріальної допомоги = 402,78×20 = 8055,60 грн.

Оподаткування матеріальної допомоги:

перші 3180 грн не оподатковуються;
ПДФО = 0,18 × (8055,60 – 3180) = 0,18 × 4875,60 = 877,61 грн;
ВЗ = 0,015 × (8055,60– 3180) = 0,015 × 4875,60 = 73,13 грн;
ЄСВ – не нараховується.
Сума до виплати: 8055,60 – 877,61 – 73,13 = 7104,86 грн.

Додаток 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УНІВЕРСИТЕТ «ЗРАЗКОВИЙ»

НАКАЗ

17.05.2021 Київ № 57

Про надання матеріальної допомоги

на вирішення соціально-побутових питань

На виконання пп. "б" п. 4 постанови КМУ від 30.08.2002 р. № 1298 "Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери", а також умов п. 5.7 Колективного договору, враховуючи скрутний матеріальний стан працівника через допомогу у реабілітаційному відновленні матері після перенесеного нею операційного втручання,

НАКАЗУЮ:

1. Надати Підгірному Олексію Павловичу, електромонтерові з ремонту та обслуговуванню електроустаткування 5 тарифного розряду, матеріальну допомогу на вирішення соціально-побутових питань у розмірі посадового окладу – 3631 грн.

2. Головному бухгалтеру нарахувати і виплатити матеріальну допомогу на оздоровлення з бюджетних коштів.

3. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Підстава: заява Підгірного О.П.

Директор Микола ДУБИНА

Додаток 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УНІВЕРСИТЕТ «ЗРАЗКОВИЙ»

НАКАЗ

18.05.2021 Київ № 58

Про надання матеріальної допомоги

на лікування та медичне обслуговування

На виконання пп. “5” п. 4 наказу Міністерства освіти і науки від 26.09.2005 р. № 557 “Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ”, а також умов п. 5.8 Колективного договору,

враховуючи скрутний матеріальний стан працівника через необхідність придбання протезу та здійснення операційного лікування переламу нижньої кінцівки батька,

НАКАЗУЮ:

1. Надати Хоменку Сергію Вікторовичу, доценту кафедри фінансів матеріальну допомогу на лікування та медичне обслуговування у розмірі посадового окладу – 10135,41 грн.

2. Головному бухгалтеру нарахувати і виплатити матеріальну допомогу на лікування та медичне обслуговування.

3. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Підстава: заява Хоменка С.В., рахунок медзакладу, копія медичного висновку.

Директор Микола ДУБИНА

Підготувала завідувач відділу соціально-економічного захисту працівників
Валентина ПОДГОРЕЦЬ 0676544235